

Naturens værdi

Anmeldt af Bendt Ulrich Sørensen, redaktionen

Denne antologi er på flere måder en væsentlig udgivelse. Bogen behandler forholdet mellem mennesket og naturen, idet "eksperter" inden for de filosofiske, antropologiske og sociologiske områder søger at afdække de værdier, der ikke rummes i "cost-benefit" og "mere miljø for pengene" holdningen.

Artiklerne spænder fra kvantitative undersøgelser, der viser, at miljøspørgsmål og menneskets ødelæggende forhold til naturen ligger størstedelen af befolkningen så meget på sinde, at de anser dette spørgsmål for at være det vigtigste samfundsproblem, over kvalitative undersøgelser omkring forskellige enkeltpersoner og samfundsgruppers forhold til naturoplevelsen, til undersøgelser af selve naturbegrebet, den historiske udvikling af naturforholdet og spørgsmålet om demokrati og natur.

Finn Arler påviser i sin artikel om natur og demokrati, hvad der er den bagvedliggende holdning i regeringens angreb på "smagsdommere" og "eksperter" inden for miljøområdet, idet han opridser to positioner: neutralis-

me og perfektionisme. Neutralister mener, at staten skal forholde sig neutral til en overordnet målsætning for samfundet, idet markeds kræfterne, de politiske magtforhold og de enkelte individers præferencer alene skal være afgørende. Her overfor stilles perfektionister, der mener, at der er kriterier for at træffe mere eller mindre kvalificerede beslutninger om fælles anliggender som f.eks. naturen, og at demokratiske beslutninger på forskellige niveauer i samfundet bedst kan tages på grundlag af forskellige eksperters viden og vejledning.

Hans Fink behandler selve naturbegrebet og opstiller syv forskellige definitioner, der til sammen betegner de forskellige måder, vi bruger begrebet på. Disse går fra det mest eksklusive, det uberørte, hvilket stort set ikke længere eksisterer på denne klode, over det vilde, det landlige, det grønne, det fysiske og det jordiske, til det mest inklusive: det hele.

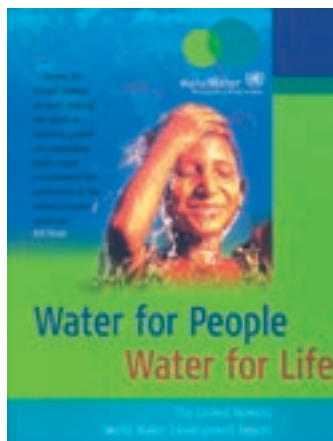
Kun den første definition udelukker helt menneskene, hvilket medfører, at vi selv er en del af naturen, og at en af grundene til, at vi er havnet i den nuværende situation er, at vi af forskellige historiske årsager har opfattet naturen som noget, vi skulle besejre i stedet for at leve i respekt med.

Dette fører til min indvending mod påstanden i bogens indledning (som også fremhæves på bagsideteksten): at "naturen er ligeglad"; at naturens værdi kun eksisterer som værdi for os. Denne påstand modsiges af flere af bogens artikler: naturen er en uadskillelig del af os, og vi er en del af naturen. Ligesom mennesket har en værdi i sig selv, er naturen også en værdi i sig selv, selv om det kun er os beskåret at abstrahere og dermed formulere denne værdi.

Bogen er illustreret med en række malerier af Poul Anker

Bech, hvilket er en god måde at inddrage en visuel æstetisk dimension i bogen. Desværre får disse billeder ikke lov til at stå i kraft af sig selv men er blevet hakket op i et ikke så heldigt lay-out.

Naturens værdi – vinkler på danskernes forhold til naturen. Red. af Peder Agger, Anette Reenberg, Jeppe Læssøe og Hans Peter Hansen. 295 sider. 279 kr. Gads Forlag, 2003.

Water for people – Water for life

Anmeldt af Bo Normander, red.

FN har udgivet en mastodont rapport om vand: 576 sider spækket med information om ferskvand i forhold til ressourcer, sundhed, kvalitet, bæredygtig anvendelse, fattigdom, landbrug, industri, uddannelse, regeringsførelse, case studies m.v. Det er tankevækkende men også frustrerende læsning.

Banen kridtes op i første kapitel: "Stigningen i vandudvinding vil føre til signifikant forøgelse af vandproblemer i 60% af verden, herunder store dele af Afrika, Asien og Sydamerika. Vil dette føre til hyppigere og mere alvorlige vandkriser? Ja, hvis vi vælger 'business as usual'". Rapportens hovedbudskab er, at

1,1 mia. mennesker ikke har adgang til rent vand, og at dette tal ifølge FNs Millennium-erklæring skal halveres inden 2015.

Rapporten er guld værd for vandeksperter og personer interesseret i udviklingsspørgsmål. Den kan også bruges af lægmand (som undertegnede) som opslagsværk, idet man let lader sig oplyse og inspirere af grafer og verdenskort, og så kan læse lidt i teksten, hvor man finder det interessant.

Rapporten kritiseres dog af flere vandeksperter for at være fejlbehæftet. Eksempelvis stemmer et verdenskort over vandressourcer i de forskellige lande på side 11 (gengivet her i bladet på side 10) ikke overens med tabellen på side 70-74. Danmark, Argentina, Belgien og en del andre lande er forskelligt angivet. Der står ikke, hvordan tallene er indhentet, hvad der er målt (f.eks. grundvand hhv. overfladevand) eller hvordan beregningerne er lavet.

Rangeringen af lande efter vandkvalitet (side 140) virker også mystisk. Claus Vangsgård, biolog hos Dansk Vand- og Spildevandsforening (DANVA) mener, det skyldes, at landene selv har opgivet tallene ud fra forskellige antagelser om, hvad vandkvalitet er: "Det må være en fejl, at f.eks. Storbritannien ligger nummer fire over lande med bedste vandmiljø. Landet burde snarere ligge i bunden pga. forurening fra industri og landbrug". Finland ligger nummer 1, Danmark 29 og Indien, Marokko og Belgien sidst på denne liste.

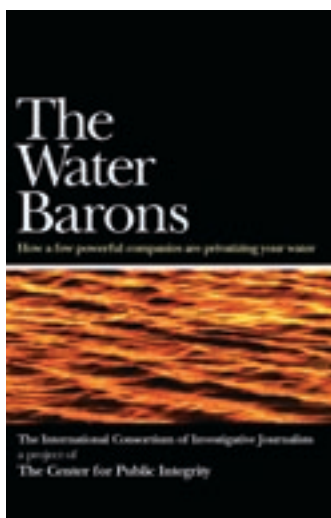
Torkil Jønch-Clausen, der er udviklingsdirektør ved DHI – Institut for Vand og Miljø og har bidraget til rapporten, mener også, der er problemer med nogle af opgørelserne: "De kvantitative undersøgelser er

dødbesværlige. Men rapporten tjener et vigtigt formål og giver nyttig overordnet kortlægningsinformation, som vi har manglet længe,” siger han til Global Økologi.

I rapportens sidste kapitel forsøger man at samle brikkerne. Hvordan går det med at opfylde de vedtagne mål om vand til flere mennesker, fattigdomsbekæmpelse, sænkning af børnedødeligheden osv.? Generelt ikke særlig godt, selvom tabellerne viser fremskridt i flere regioner og lande. Hvad skal der så til for at nå målene? Det tager rapporten meget behændigt ikke stilling til. Det er ærgerligt. Rapporten oplyser, men den vejleder ikke. Som Jønch-Clausen udtrykker det: ”Rapporten er god til at stille diagnosen, men den anviser desværre ikke kuren.”

The United Nations World Water Development Report. UNESCO 2003. 576 sider. 49,95 euro, fås via www.unesco.org. Redaktionen har en ekstra kopi, der kan afhentes gratis efter først-til-mølle-princippet.

Vandbaronerne

Anmeldt af Jan Dahlmann, journalist ved Ingeniøren

Hvad sker der, når vand bliver en vare og vandforsyningen overtages af multinationale megakoncerner, der fastsætter priserne? Og hvor udbredt er det? Nyttet det noget? Og i hvilken grad er privat drift af vandforsyning et bud på, hvordan man skal drive vandforsyninger i det 21. århundrede?

Svarene på de spørgsmål skal man søge de steder, hvor vandforsyningerne er blevet privatiseret, og det er det, som den netop udkomne bog *The Water Barons* gør. Hovedrollerne i den globale vandprivatisering, der er skyllet ind over vandforsyninger i 44 nye lande siden begyndelsen af halvfemserne, spilles af to franske og et tysk-engelsk selskab: Suèz, Vivendi Environment og Thames Water. Det er deres gøren og laden siden 1990 på markedet for at overtage og drive offentlige vandforsyninger i storbyer, der skildres ved en lang række eksempler på privatiseringer af vandforsyninger indhentet fra hele kloden.

Stoffet er samlet og skrevet af journalister fra en snes lande i Europa, Asien, Australien, Afrika og Nord- og Sydamerika, der har arbejdet sammen i to år. Det er grundig journalistik. Kilderne er de mest centrale og på topniveau, teksten er velredigeret og velskrevet med masser af fakta og oplysninger og få overflødige ord.

I bogen oprulles halvfemsernes privatiseringer af vandforsyningerne i byer som Manilla, Atlanta, Buenos Aires, Bogota, Jakarta og Sydney. Hvad skete der egentlig? Hvem sagde hvad, hvordan gik det med priserne og profitterne – og forsyningen til de fattige?

Det er stadig kun 5% af verdens vandforsyning, der er privatiseret, resten er offentlig. I 1990 modtog 51 mio. mennesker

verden over vand fra private selskaber, i 2002 var det 300 mio. Selskabernes vækst har været støttet af Verdensbanken, der har spillet med de finansielle muskler og overtalt regeringer til at lade de nedslidte offentlige vandforsyninger privatisere.

Der er masser af eksempler på mennesker, der har fået standset forsyningerne af vand, når de ikke betalte deres regning og masser af tvivlsomme hændelser og langvarige retssager. Selskabernes pålidelighed er faldet, og i Hamilton, Canada, ”varede det flere år, før et privat selskab anerkendte bøderne, efter at mange millioner liter kloakvand havde oversvømmet gader og kældre”.

Men i bogens skoleeksempel på et tilfælde, hvor privatisering med succes blev afvist af de kommunale værker, nemlig i Bogota i Columbia, kan man læse, at også her steg priserne for de fattigste med næsten 500% (de faktiske tal er ikke opgivet).

Dette er en overordnet og helt speciel problematik: Er vand en menneskeret og en ressource, som alle, også de fattigste af de fattige, har gratis ret til? Og hvad er konsekvensen af det standpunkt?

”Folk, der ikke betaler for vand, betragter det ikke som en værdifuld ressource. Men selvfølgelig er det det”, siger en direktør i bogen. Og et andet sted slås det fast, at fordi vand er så nødvendig en ressource for alle mennesker, er folk faktisk parat til at betale næsten hvad som helst for vand.

I den virkelige verden er mange vandforsyninger verden over nedslidte, dårligt drevne, og vandspildet er mange steder rystende stort. Det kan privatiseringer undertiden rette op på, mener nogle, og bogen leverer også eksempler på ting, der er lykkedes i større eller mindre grad.

The Water Barons er kritisk uden at være propagandistisk. Den fremlægger mange fakta og lader begivenhederne tale i et letflydende sprog, der ikke kræver tårnhøjt engelskniveau.

The Water Barons – How a few companies are privatizing your water. 143 sider. 14 dollars, fås ved henvendelse til The Center For Public Integrity. Anmeldelsen er et uddrag fra en anmeldelse i Ingeniøren 2. maj 2003.

Kalender

Klods Hans Karavanen

12.-26. juli. Karavanen består af folk fra alle samfundslag og i alle aldre, der vandrer ud i det danske land hver sommer og besøger mennesker og projekter, der arbejder med økologi, bæredygtighed, et grønnere og sjovere liv. I år går turen til Sønderjylland og Grænselandet. Dagsvandringerne er på 15-20 km. Det koster 100 kr. pr. deltager pr. dag. (www.klodshanskaravanen.dk)

Seminar: Beskyttelse af den danske flora

25. august, kl. 9.30-16.30. Geografisk Institut, Øster Voldgade 10, Kbh. Dansk Botanisk Forening og ALMA (Amternes Landskabsmedarbejdere) afholder et seminar om naturtyper og -beskyttelse og hvilken indsats der skal gøres for at beskytte den danske flora. Oplæg ved bl.a. DBF, Københavns Universitet, WWF og Ribe, Fyns og Frederiksborg amter. Entré. (www.botaniskforening.dk)

Har du miljøbegivenheder, der skal med på næste kalender, så send en mail til bo@ecocouncil.dk